

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.11.2017, sp. zn. 23 Cdo 2213/2017, ECLI:CZ:NS:2017:23.CDO.2213.2017.1

Číslo: 22/2019

Právní věta: Zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou porušením práva průmyslového vlastnictví se oprávněná osoba může domáhat pouze vůči porušovateli, nikoli vůči tzv. prostředníkovi. Ochrany dobré pověsti právnické osoby poškozené zásahem do práv průmyslového vlastnictví se nelze domáhat podle § 19b odst. 3 obč. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.11.2017

Spisová značka: 23 Cdo 2213/2017

Číslo rozhodnutí: 22

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dobrá pověst, Ochranné známky

Předpisy: 5 odst. 1 a 5 předpisu č. 221/2006Sb.
§ 19b odst. 3 obč. zák.
§ 4

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 28. 2. 2012, č. j. 2 Cm 98/2010-114, zamítl žalobu všech žalobkyň, které navrhovaly, aby žalované byla stanovena povinnost zdržet se uzavírání nebo prodlužování doby trvání podnájemních smluv na užití prostor či prodejních míst v areálu tzv. P. t. se subjekty, které dle pravomocného rozhodnutí soudu nebo správního orgánu porušily nebo ohrozily práva k ochranným známkám ve výroku specifikovaným, jakož i se subjekty, které k okamžiku pravomocným rozhodnutím prokázaného porušení nebo ohrožení práva k ochranným známkám ve výroku specifikovaným užívaly prostor nebo prodejní místo, ve kterém došlo k porušení nebo ohrožení práv ke specifikovaným ochranným známkám žalobkyň (výrok pod bodem I). Dále zamítl žalobu všech žalobkyň, aby žalované byla stanovena povinnost zdržet se uzavírání nebo prodlužování doby trvání podnájemních smluv na užití prostor či prodejních míst v areálu tzv. P. t., které nebudou obsahovat závazek podnajíemce zdržet se porušování práv průmyslového vlastnictví žalobkyň a které nebudou jako výpovědní důvod ze strany nájemce s nejdéle 14 denní výpovědní lhůtou obsahovat porušení nebo ohrožení práv k ochranným známkám žalobkyň specifikovaným ve výroku, v prostoru či prodejním místě užívaném podnájemci (výrok pod bodem II). Rovněž zamítl žalobu, aby žalované byla stanovena povinnost zdržet se pokračování v podnájemním stavu se subjekty užívajícími

prostory či prodejní místa v areálu tzv. P. t., které dle pravomocného rozhodnutí soudu nebo správního orgánu porušily nebo ohrozily práva k ochranným známkám specifikovaným ve výroku, jakož i se subjekty, které v okamžiku pravomocným rozhodnutím prokázaného porušení nebo ohrožení práva k ochranným známkám ve výroku specifikovaným užívaly prostor nebo prodejní místo, ve kterém došlo k porušení nebo ohrožení práv k ochranným známkám ve výroku specifikovaným (výrok pod bodem III). Zamítl i žalobu, aby žalované byla uložena povinnost do 7 dnů od právní moci rozsudku zaslat dopis s omluvou a současně na své náklady uveřejnit v periodiku Hospodářské noviny, vydavatel Economia a.s., do tří měsíců od právní moci rozsudku jednou, v rozsahu nejméně jedné poloviny stránky, v rámečku o velikosti písma nejméně 12 bodů zprávu ve znění specifikovaném ve výroku rozsudku (výrok pod bodem IV). Zamítl též žalobu, aby žalované byla uložena povinnost na své náklady uveřejnit v periodiku Hospodářské noviny, vydavatel Economia a.s., do tří měsíců od právní moci rozsudku, jednou v rozsahu nejméně jedné poloviny stránky, v rámečku, o velikosti písma nejméně 12 bodů, text výrokové části rozsudku (výrok pod bodem V), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem VI).

2. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalovaná je nájemcem „P. t.“, prodejní plochy dále podnájímá jednotlivým prodejcům. V minulosti se v areálu tržnice opakovaně prodávalo zboží porušující právo duševního vlastnictví žalobkyň. Vzor smlouvy o nájmu prodejního stánku obsahoval text ukládající nájemci povinnost při veškeré činnosti dodržovat obecně závazné právní předpisy. Leták označený „Upozornění prodejcům“ v českém a vietnamském jazyce obsahoval upozornění o porušování práv k duševnímu vlastnictví prodejem padělaného zboží s tím, že na základě výsledku kontrol celní správy upozorňuje správce trhu všechny prodejce v areálu P. t. na zákaz prodeje padělaného zboží jakéhokoliv výrobce chráněné ochrannou známkou a že porušení tohoto zákazu je kromě trestní odpovědnosti také důvodem ukončení smlouvy.

3. Po právní stránce věc posoudil tak, že poskytnutí prodejního stánku či prodejního místa do užívání na základě podnájemní smlouvy lze dle ustanovení § 4 odst. 3 zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví (dále „zákon o vymáhání práv průmyslového vlastnictví“, nebo jen „ZVPPV“), považovat za poskytnutí prostředků, které jsou třetími osobami používány k porušování práv, v daném případě při prodeji padělků. Soud prvního stupně měl zato, že nárok žalobkyň na uložení povinností týkajících se obsahu smluv je v rozporu s rozsahem opatření k nápravě podle § 4 ZVPPV. Soud prvního stupně uvedl rovněž, že žalobkyně se „svého nároku“ domáhaly i z titulu ochrany proti zásahu do dobré pověsti, do níž měla žalovaná podle jejich tvrzení zasáhnout tím, že umožnila prodeje padělků zboží žalobců široké veřejnosti. Dospěl k závěru, že do pověsti žalobkyň nemohlo být zasaženo, neboť podle okolností je kupujícímu zřejmé, že výrobky v tržnici prodávané jsou padělky, nikoli výrobky žalobkyň.

4. Vrchní soud v Praze svým v záhlaví uvedeným rozhodnutím zamítl návrh na přerušování řízení (I. výrok) a rozsudek soudu prvního stupně ve výroku IV. (výrok týkající se požadovaného zadostiučinění ve formě omluvy) potvrdil, v ostatních výrocích (vázán předchozím rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, č. j. [23 Cdo 1184/2013-221](#)) rozsudek soudu prvního stupně zrušil a vrátil k dalšímu řízení. Své rozhodnutí, jímž potvrdil IV. výrok rozsudku soudu prvního stupně (a jen do této části jeho rozhodnutí směřuje podané dovolání, viz dále), odůvodnil postavením žalované jako prostředníka, vůči němuž nemůže oprávněná osoba uplatnit nároky podle § 5 ZVPPV, tedy ani nárok na poskytnutí zadostiučinění ve formě omluvy, ale pouze nároky podle § 4 odst. 1 ZVPPV (vzhledem ke znění § 4 odst. 3 ZVPPV). S ohledem na požadované znění omluvy je podle odvolacího soudu nárok pod bodem IV uplatněn pouze z titulu ochrany průmyslových práv.

II. Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu, ale pouze proti té jeho části, již byl potvrzen IV. výrok rozsudku

soudu prvního stupně, podaly žalobkyně dovolání, které považují za přípustné podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), uplatňující důvod nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 1 o. s. ř.

6. Žalobkyně jsou přesvědčeny, že není správný závěr odvolacího soudu, že již ze samého znění požadované omluvy je zřejmé, že nárok je uplatněn z titulu ochrany průmyslových práv a že tudíž jejich požadavek na přiměřené zadostiučinění není důvodný, protože zákon (ZVPPV) přiznává právo na ně pouze ve vztahu k porušovateli, nikoli ve vztahu k prostředníkovi. Žalobkyně tento názor zpochybňují a argumentují přitom tím, že již z textu žaloby vyplývá, že požadavek na zveřejnění omluvy byl uplatněn z titulu ochrany před zásahem do jejich dobré pověsti. Odvolacímu soudu vytýkají, že se touto problematikou ve svém nynějším rozhodnutí nezabýval přesto, že ve svém prvním rozhodnutí v této věci (v rozsudku ze dne 5. 12. 2012, č. j. 3 Cmo 155/2012-166) v obecné rovině připustil, že jako projev neoprávněného zásahu do dobré pověsti je třeba připustit jakékoli faktické jednání, které je způsobilé snížit vážnost právnické osoby. Jsou přesvědčeni, že k zásahu do jejich dobré pověsti došlo, jednání žalovaného jako prostředníka má být proto posouzeno též podle § 19b odst. 2 a 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“), resp. § 135 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“). Z ustanovení § 5 ZVPPV podle jejich názoru nelze dovodit, že by právo na přiměřené zadostiučinění bylo možné uplatnit pouze vůči porušovateli práv z průmyslového vlastnictví. Citované ustanovení podle nich spojuje právo na přiměřené zadostiučinění výhradně s nemajetkovou újmou způsobenou zásahem do práv průmyslového vlastnictví. Tato újma byla podle nich způsobena i jednáním žalovaného jako prostředníka. Jsou tedy přesvědčeny, že návrhu na zaslání omluvy bylo možné vyhovět jak podle § 19b odst. 2 a 3 obč. zák., tak podle § 5 odst. 1 ZVPPV a předkládají k posouzení otázky, zda může být jednání prostředníka, který umožnil užívat prostředky či služby další osobě, která je užívá k porušování práv z průmyslového vlastnictví, posouzeno též jako zásah do dobré pověsti osoby oprávněné z průmyslového práva a zda může být tomuto prostředníkovi uloženo poskytnout zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu (například v podobě omluvy).

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno v zákonné lhůtě oprávněnými osobami zastoupenými advokátem (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné. Otázku, zda může být tzv. prostředníkovi podle úpravy obsažené v zákoně o vymáhání práv průmyslového vlastnictví uloženo poskytnout zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu (například v podobě omluvy) a zda jednání prostředníka může být posouzeno též jako zásah do dobré pověsti osoby oprávněné z průmyslového práva, dovolací soud dosud neřešil.

IV.

Důvodnost dovolání

8. Dovolání však není důvodné.

9. Podle § 4 ZVPPV došlo-li k neoprávněnému zásahu do práv, může se oprávněná osoba domáhat u soudu toho, aby se porušovatel zdržel jednání, jímž dochází k porušení nebo ohrožení práva, a následky ohrožení nebo porušení byly odstraněny, a to zejména a) stažením výrobků z trhu, jejichž výrobou nebo uvedením na trh nebo skladováním došlo k ohrožení nebo porušení práva, b) trvalým odstraněním nebo zničením výrobků, jejichž výrobou nebo uvedením na trh nebo skladováním došlo k ohrožení nebo porušení práva, c) stažením, trvalým odstraněním nebo zničením materiálů, nástrojů a zařízení určených nebo používaných výlučně nebo převážně při činnostech porušujících nebo ohrožujících právo (odst. 1). Oprávněné osoby se mohou u soudu domáhat nároků uvedených v

odstavci 1 rovněž vůči každému, jehož prostředky či služby jsou užívány třetími osobami k porušování práv (odst. 3).

10. Podle § 5 ZVPPV má oprávněná osoba právo na náhradu škody, vydání bezdůvodného obohacení, které získal porušovatel v důsledku ohrožení nebo porušení práva, a přiměřené zadostiučinění, byla-li zásahem do práv způsobena nemajetková újma. Přiměřené zadostiučinění může spočívat i v peněžitém plnění (odst. 1). Soud může na návrh stanovit náhradu škody, výši bezdůvodného obohacení, které získal porušovatel v důsledku ohrožení nebo porušení práva, a přiměřené zadostiučinění paušální částkou nejméně ve výši dvojnásobku licenčního poplatku, který by byl obvyklý při získání licence k užívání práva v době neoprávněného zásahu do něj (odst. 2). Soud může na návrh stanovit náhradu škody, výši bezdůvodného obohacení, které získal porušovatel v důsledku ohrožení nebo porušení práva, a přiměřené zadostiučinění, jestliže porušovatel při výkonu činností nevěděl ani nemohl vědět, že svým jednáním porušuje práva, paušální částkou nejméně ve výši licenčního poplatku, který by byl obvyklý při získání licence k užívání práva v době neoprávněného zásahu do něj (odst. 3). Soud přihlédne ke všem odpovídajícím okolnostem, jako jsou například nežádoucí hospodářské důsledky včetně ztráty zisku, které oprávněná osoba utrpěla, k neoprávněným ziskům porušovatele práv a případně i k jiným než hospodářským hlediskům, jako je například morální újma způsobená oprávněné osobě porušovatelem (odst. 4).

11. Nelze přisvědčit názoru žalobců, že ustanovení § 5 ZVPPV spojuje právo na přiměřené zadostiučinění výhradně se vznikem nemajetkové újmy způsobené zásahem do práv průmyslového vlastnictví a že není podstatné, jak je formulováno ustanovení § 5 odst. 1 ZVPPV, v němž je osoba porušovatele výslovně zmíněna pouze u požadavku na vydání bezdůvodného obohacení. Při použití logického, systematického i teleologického výkladu je totiž zcela zjevné, že je to pouze porušovatel, vůči němuž lze uplatnit též další nároky v tomto ustanovení uvedené, totiž nárok na náhradu škody a na přiměřené zadostiučinění.

12. Shora citované ustanovení § 4 upravuje opatření k nápravě důsledků neoprávněného zásahu do práv průmyslového vlastnictví. Jsou jimi nároky zdržovací a odstraňovací, jichž se oprávněná osoba může domáhat zásadně proti porušovateli (§ 4 odst. 1 ZVPPV). Možnost uplatnit tyto nároky též proti prostředníkovi (tj. proti každému, jehož prostředky či služby jsou užívány třetími osobami k porušování práv) je v zákoně upravena výslovně v ustanovení § 4 odst. 3 ZVPPV, ustanovení § 5 ZVPPV však obdobnou úpravu neobsahuje. V každém ze čtyř odstavců tohoto ustanovení je naopak výslovně zmíněna jen osoba porušovatele, a to včetně odstavce 4, v němž jsou stanovena kritéria významná při úvaze o výši či způsobu náhrady škody, bezdůvodného obohacení či nemajetkové újmy, mezi něž patří též „morální újma způsobená oprávněné osobě porušovatelem“, tj. kritérium vztahující se výhradně k újmě nemateriální a k zadostiučinění jako způsobu odčinění této újmy.

13. Citovaná zákonná úprava odpovídá textu směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/48/ES ze dne 29. 4. 2004 o vymáhání práv k duševnímu vlastnictví (dále jen „Směrnice“). V ustanovení § 4 odst. 3 ZVPPV se promítl článek 11 Směrnice, podle něhož měly členské státy zajistit, aby v případě vydání soudního rozhodnutí zjišťujícího porušení práva duševního vlastnictví mohly soudní orgány vydat soudní zákaz dalšího porušování (způsoby uvedenými v článku 10 Směrnice) nejen vůči porušovateli práv, ale aby nositelé práv mohli požádat o vydání soudního zákazu též vůči prostředníkům, jejichž služby jsou užívány třetími osobami k porušování práva duševního vlastnictví. Ustanovení § 5 ZVPPV přejímá článek 13 Směrnice, který ukládá členským státům zajistit, aby příslušné soudní orgány na žádost poškozeného nařídily porušovateli práv vykonávajícímu činnost, o níž věděl nebo rozumně vědět měl, že porušuje práva, zaplatit nositeli práv náhradu škody odpovídající skutečné újmě, kterou skutečně utrpěl v důsledku porušení práva (odst. 1) a dává členským státům možnost nařídít náhradu zisků nebo škod jinak (předem stanovenou částkou), jestliže porušovatel při výkonu činností nevěděl ani rozumně nemohl vědět, že dochází k porušení práv (odst. 2). Směrnice ve vztahu k náhradám škod neobsahuje úpravu obdobnou článku 11,

nezmiňuje se o osobách tzv. prostředníků, u nichž článek 11 předpokládá možnost vydání „soudního zákazu“. Povinnost k náhradě škod vztahuje článek 13 Směrnice pouze k porušovateli práva. Tento závěr se nepochybně týká též nemateriální újmy, neboť ta je Směrnicí chápána jako součást škody, jak plyne z článku 13 odst. 1 písm. a) Směrnice, podle něhož při stanovení náhrady škody soudní orgány přihlídnou ke všem vhodným aspektům, jako jsou nežádoucí hospodářské důsledky, včetně ztráty zisku, kterou poškozený utrpěl, k neoprávněným ziskům porušovatele práv a případně i k jiným než hospodářským hlediskům, jako je morální újma způsobená nositeli práv porušovatelem. Důvodová zpráva formulační odchylku § 5 ZVPPV od textu Směrnice zdůvodňuje v době vzniku předpisu „tradiční národní úpravou, která rozlišuje mezi škodou, nemajetkovou újmou a bezdůvodným obohacením“.

14. Z uvedeného vyplývá, že tzv. prostředníku podle úpravy obsažené v zákoně o vymáhání práv průmyslového vlastnictví nelze uložit, aby poskytl zadostiučinění za nemajetkovou újmu porušením práva průmyslového vlastnictví způsobenou.

15. Ustanovení § 19b obč. zák., jehož aplikace se žalobkyně též domáhají, dává právnickým osobám možnost domáhat se mj. zadostiučinění za zásah do jejich dobré pověsti. Zásah do dobré pověsti (tímto ustanovením blíže nedefinovaný) se může dít obecně jakýmkoliv způsobem, který má potenciál dobrou pověst skutečně poškodit. Ochrany podle tohoto ustanovení se lze zásadně domáhat vůči každému, kdo se závadného jednání dopustil. Podle § 5 odst. 1 a 5 ZVPPV, jak ze shora uvedeného výkladu plyne, se oprávněná osoba může domoci přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu jen vůči porušovateli, nikoli vůči prostředníkovi. Nemajetková újma může spočívat například v újmě morální, kterou zcela nepochybně může být též poškození dobré pověsti. Ustanovení § 19b obč. zák. je tudíž obecným ve vztahu ke speciálnímu ustanovení § 5 ZVPPV, které upravuje možnost domáhat se (mimo jiné) náhrady nemajetkové újmy za poškození dobré pověsti ve zvláštních případech, totiž tehdy, byla-li pověst poškozena porušením práv průmyslového vlastnictví. (K výkladu o vztahu předpisu obecného a zvláštního srovnej např. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2003, sp. zn. [22 Cdo 2097/2001](#).) Speciální právní úprava má přednost před úpravou obecnou. Platí proto, že ochrany dobré pověsti právnické osoby poškozené zásahem do práv průmyslového vlastnictví se nelze domáhat podle § 19b odst. 3 obč. zák. Je třeba vždy důsledně zkoumat, jak je uplatněný nárok vymezen, a to na základě skutkových tvrzení uvedených v žalobě ve spojitosti s žalobním petitum, a rozlišit mezi nárokem, který je založen na skutku, jenž je primárním zásahem do dobré pověsti právnické osoby (typicky šíření dehonestujících informací o daném subjektu), a nárokem, jímž může být, je-li přiznán, odčiněna morální újma vzniklá jako „druhotný produkt“ porušení práva průmyslového vlastnictví.

16. Podle zcela jednoznačných skutkových tvrzení uvedených v žalobě mělo k zásahu do dobré pověsti žalobkyň dojít prodejem padělků. Morální újma byla popisována jako důsledek porušení práv průmyslového vlastnictví třetími osobami v prostorách, které jim žalovaná jako tzv. prostředník ve smyslu Směrnice podnájala. Pod bodem IV žalobního petitu byla požadována omluva za to, že žalovaná „nečinila vhodná opatření k odstranění protiprávního stavu a umožňovala tak porušování práv k ochranným známkám“ žalobkyň. Omluva byla tedy požadována jako satisfakce za morální újmu způsobenou porušením práv průmyslového vlastnictví, která se podle žalobkyň projevila poškozením jejich dobré pověsti.

17. Z pohledu uplatněného dovolacího důvodu, jímž jedině se mohl dovolací soud zabývat (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.) je rozhodnutí odvolacího soudu správné, Nejvyšší soud proto dovolání podané žalobkyněmi zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].